

10000 s Pisateli
Příloha Hlavní s Přeteli
1974/60-70

Přemysl Pitter:

VZPOMÍNKY NA MÉ DĚTSTVÍ A MLÁDÍ.

Teprve dnes se dostávám k tomu, abych si mohl v klidu přečíst, co napsala Olga Fierzová v roce 1961 na žádost tajemníka Hnutí pro mezinárodní smír /International Fellowship of Reconciliation/ v Londýně o mně a našem díle. Spisovatelka Vera Brittain měla tento životopis zpracovat pro "Short History of Some Pioneer Peace-makers". Kniha vyšla v r.1964 u George Allen and Unwin, ale Vera Brittain zřejmě nepřihlédla k materiálu Olgy Fierzové a užila jakéhosi jiného, mně neznámého a mnou nekontrolovaného pramene, takže v článku jsou omyly a polopravdy. Také v knížce Allan A. Huntera: "Courage in Both Hands" ve stati "The Enemies Children" jsou chyby. Olga Fierzová zaslala autorům opravy.

Pro zmíněný účel by se nehodily vzpomínky na mé dětství. A přece léta mého dětství tak velmi utvářela můj pozdější vývoj. Proto jsem se rozhodl, že zabloudím do svého dětství a mládí a zachytím, co mi paměť uchovala.

Sám žasnu nad tím, jak se mi vryly některé události do paměti z doby mého nejranějšího věku. Když jsem je později vyprávěl své tetě Antonii Bílé, v jejíž péči jsem strávil první leta svého života, nemohla uvěřit, že by má paměť tak daleko sahala a měla zato, že mi to jiní říkali. Já však dosud jasně vidím jednotlivosti těchto zážitků.

Narodil jsem se v r. 1895 na Smíchově, v Libušině ulici č.3. Předemnou přišlo na svět šest sourozenců, kteří zemřeli v utlém věku. Byli to tři chlapečkové a tři děvčátka. Nejstarší byla Žofinka, dítě, podle vyprávění všech kdo ji znali, neobyčejně nadané, zvláště hudebně. /Hrála housle./ Zemřela na spálu v deseti a půl letech, devět měsíců před mým narozením.

Je pochopitelné, že matčin zármutek měl vliv na můj tělesný vývoj. Matce bylo tehdy již 39 roků a měla těžký porod. Porodní babička jí po porodu řekla: "Je to chlapeček, ale tak ubohý, že nevydrží." "Má-li umřít, tak ni ho ani neukazujte," odpověděla matka.

Matku ošetřovala její mladší sestra Antonína, provdaná za učitele rolnické školy Vendelína Bílého. Děti neměli. Můj otec koupil už dříve hospodářství v Židovicích u Kopidlna a svěřil je strýci a tetě Bílým. Teta se nabídla, že mě převezme do péče a pokusí se mě zachovat na živu. Matka nahlédla, že při svém zdravotním stavu a v malém městském bytě by mi nemohla poskytnout péči, jaké jsem potřeboval.

A tak téhož dne odvezla si mne teta drožkou na nádraží a vlakem do Kopidlna, pak bryčkou do Židovic. Chalupnice Popková kojila dosud svého několik měsíců starého synka Pepu, a tak jsem v první době požíval jejího mléka.

Venkovský vzduch a mléko našich krav konaly divy. V den mých prvních narozenin vezla mě teta Tony do Prahy, ukázat matce. Ale hned si mě zas odvezla zpět do Židovic.

Moje první živá vzpomínka se víže k narození mé sestřič-

ky Libušky. Byla to opět příležitost k návštěvě rodičů. Vidím dvě široké manželské postele s peřinami. Uprostřed leží miminko. Kolem je několik lidí. Kdosi mě zvedá a klade vedle miminka. Slyším jásavé hlasy. V malém pokoji je mi úzko; jsem zvyklý na velké prostory v židovickém statku. Chci pryč. Libuška záhy zemřela.

Rodiče se brzy nato přestěhovali do prostorného bytu v domě "U Rybáků" na Schwarzenberkově třídě vedle "Zlatého anděla". Muselo to tedy být ještě v době před přestěhováním, kdy mi utkvěli v paněti koně a tramvaje u renízy konské dráhy, která byla proti našemu domu v Libušině ulici.

Na svůj pobyt v Židovicích mám mnoho nesmazatelných vzpomínek. Měli jsme psa Hababu. Byl to zlý hlídač. Přes den byl uvázan u boudy a nikdo k němu nesměl, jen panímáma, která mu nosila jídlo. Na noc ho pouštěli na dvůr, aby hlídal. Běda tomu, kdo by se mu přiblížil!

Jednoho dne jsem se vytratil ze stavení, šel k Hababovi a vlezl mu do boudy. Nastala po mně veliká shánka. Slyšel jsem zoufalé volání panímámy: "Myslánku, Myslánku!" a pozoroval z boudy, jak lidé všady kolem pobíhají. Panímáma zahlédla, jak Hababa stojí před boudou a knučí. Spatřila mě v boudě, chtěla mě vytáhnout, ale Hababa se před boudu postavil s hrozivě vyceněnými zuby. Nezbylo, než mě vylákat povídlovým vdolkem.

Jindy mě našli pod koňmi, jak si hraju s koňskými kobližkami. Sám jsem to - už jako dospělý - tetě vyprávěl, a ona dodala: "A koně s hlavami dolů se pozorně dívali, aby na tebe nešlápli."

K zvířatům všeho druhu jsem měl přátelský poměr, jen husí jsem se bál. Nejvíc jsem miloval žáby. Na zahradě jsme měli rybník, který s jedné strany byl mělký. S druhé strany byl hlubší, ale tam se nemohlo pro husté rákosí, takže jsem si tam mohl hrát bez dozoru. V rybníce byly žáby. Dával jsem si jedno ust, aby se zahřály. Vždyt byly chudinky tak studené! Žabičkám se to líbilo a kdykoli jsem se přiblížil k rybníku, už samy hopkaly ke mně a lezly mi po nohou.

Jednu žabu jsem si zvláště oblíbil. Byla na jedno oko slepá. O teplých večerech posedávali sousedé na zápraží před naším stavením a tu jsem jim dělal představení. Šel jsem si pro svou milou žabu a posadil si jí na hlavu. Seděla tam nehnutě tak dlouho, dokud jsem neřekl "hop". To jsem mohl stále opakovat. Teta tento příběh často vyprávěla a tak dosvědčila nou paněť.

Další příhoda se mi vryla do paněti. To už jsem byl asi tříletý nebo čtyřletý. Po návštěvě v Praze jsem se vracel s matinkou do Židovic. V Kopicích nás na nádraží očekával kočí s bryčkou. Když už jsme se blížili k vesnici, koně se splašili, lehká bryčka na něco narazila a kočí sletěl s kozlíku. Teď byli koně volní a střemhlav pádili po hrbolaté silnici. Vidím dosud, jak lidé vybíhají z domů, ale nikdo nemá odvahu, koně zadržet. Matka levou rukou mě tiskla k sobě a pravicí uchopila opratě a vší silou strhla koně zpět. Zarazili se těsně před zavřenými vraty sousedního statku. Dojít k nárazu, sletěli bychom střemhlav.

Jednoho dne mě volaly děti z vesnice, abych se šel podí-

vat na chyceného ďábla. Vedly mě k stodole, na jejíchž vrátech se cukal přibitý netopýr. Popadla mě hrůza a lítost s ubohým tvorem.

Jiný hrůzný zážitek si odnáším z dětství, který později přispěl k tomu, že jsem přestal jíst maso. Panínáma vykrmovala husy hrubými šiškami. V zimě jsem spával v sednici, pěkně vytopené velkou pecí. Jedné noci mě vzbudil šramot, otevřel jsem oči a spatřil panínámu klečet jedním kolennem na husu. Jednou rukou jí držela za zobák a druhou podřezávala krk. Husa s sebou zmítala, krev stékala panínámě po ruce a stříkala kolem. Vyděsil jsem se tak, že jsem z toho onemocněl. Později jsem se dověděl, že husu bylo nutno zaříznout, protože se dusila tuken.

Ale krásnou vzpomínku mám na pečení chleba. Panínáma přivalila do sednice dír, v níž kopistou hnětla těsto. Zatímco kynulo, roztopila pec. Dřevěnou lopatou kladla do ní bochníky. Pecny byly ukládány do regálů v kvelbu. Teplá vůně pronikala stavením a šířila se i do okolí.

Když mně byly čtyři roky nebo čtyři a půl, musela mě tetá vrátit matce. Aby se tetě a strýci nestýskalo, adoptovali pětiletého Pepíčka, synka chudé matky, která buď ovdověla nebo ji muž opustil. Za první světové války byl Pepa odveden a kdesi v jižním Srbsku skončil.

Na nový byt na Schwarzenberkově třídě se pamatuji jasně. V pokoji stála kachlová kamna, za která jsem se schovával. Kolem domu jezdila koňská tramvaj kamsi na Malou stranu. Jednoho dne odešla maminka nakoupit a já zůstal sám v pokoji. Otevřel jsem si dveře na balkon a protlačil se skrze zábradlí, takže jsem stál jen na úzkém okraji, drže se mříže. Pozoroval jsem, jak lidé dole pod mnou tvoří zástup a dívají se vzhůru na mne. Vtom spatřím matku, jak utíká k domu. Vyběhla nahoru, přenesla mě do pokoje a klesla do lenošky.

Měla to se mnou těžké, moje maminka. Stýskalo se mi po venkově, chyběla mi volnost, příroda, zvířátka. Nosil jsem si z výletů s rodiči domů aspoň brouky, slepýše. Měli jsme kanára, létal po pokoji, nezpíval, ale tíkal tím silněji, čím hlasitěji se mluvílo.

V sousedním domě byla opatrovna, kam mě maminka dávala. Abych nevyrůstal jako jedináček, zvala děti k nám. Ale taky si pamatuju, jak jsem nesnášel jejich povyk.

V Palackého ulici blízko mostu měl v přízemí ševcovskou dílnu pan mistr Máslo. To byl náš rodinný švec. Tehdy se neříkalo obuvník. Později se tak říkalo tomu, kdo boty prodával, ale sám nešil. Dosud vidím dobráckou, špatně holenu tvář pana mistra, s ocelovými brýlemi na špičce nosu. Seděl na verpánku s botou přitaženou potěhem. Stolek před ním byl pokrytý šídly, kleštěmi, smolou, dratvení, cvočky a floky, vedle hromady křápů všeho druhu, čekajících na správkou. Nevín, jak se v nich vyznal. Spravené a nové boty měl pěkně srovnané na regále. Pracoval sám, bez učedníka. Zatímco bral otcí míru proužkem z novin, potěžkával jsem ohromný oblázek, na kterém vyklepával kůži. Na zkoušku nových bot se muselo přijít dvakrát. Otec nosil výhradně pérka. Nežli mu je po vyzkoušení odevzdal, dýchal na ně, přešetřoval a pak se pohla-

zenín a láskyplný pohledem s ním rozloučil. Boty od pana mistra nebylo možno roztrhat, musely se darovat žebrákovi.

Vrátí se někdy doby, kdy řemeslníci vkládali do svých výrobků duši ?

Můj otec měl od svých mladých let pleš, sahající až k zátylku. Na naléhání matčino koupil si u pana mistra Najmana, taky v Palackého ulici, blond paruku a ve vedlejší krámě o číslo větší buřinku. Pak si to namířil přes Palackého most. Vtom zavanul vítr a odnesl otcí klobouk do Vltavy. Ale otec jde dál a nic nepozoruje. "Vašnosto, vašnosto," volá za ním nějaká panička, "copak necejtěj, že jím uletěl klobouk?" Otec šel zpět k panu Najmanovi, vrátil mu paruku, a k úžasu matčiny objevil se před ní zas holohlavý.

V roce 1900 opustil otec grafické závody Václava Neuberta na Smíchově, kde byl 22 roků faktorem a ředitelem. Získal knihtiskařskou koncesi a stal se ředitelem tiskárny národně-sociálního dělnictva ve Školské ulici. Chodíval jsem tam za ním a seznámil jsem se s Jiřím Pichlem a Václavem Klofáčem, redaktory "České demokracie". Klofáčovi jsem jako vězni v r. 1915 prokazoval služby, jež mi pak oplatil tím, že mě po návratu z války přijal do svého ministerstva národní obrany a svěřil sociální referát pro délesloužící poddůstojníky.

Přestěhovali jsme se Na Slupi č. 14. Dům patřil panu Klečkoví, s jehož synem Bohoušem jsem začal chodit do školy Na Hrádku. Bydleli jsme v 2. patře a měli okna do botanické zahrady.

V 1. třídě jsme měli učitele Hrycha, na jehož dobrotu a vychovatelskou schopnost nikdy nezapomenu. Navštívil jsem ho po válce na Malé Straně. Kupodivu se na mne pamatoval a hned vyhledal v kartotéce můj lístek, kde měl o mně záznamy.

Koncem školního roku nás vyzval, abychom si učinili zápisy o prožitých prázdninách. Ale v září 1902 dostali jsme v 2. třídě učitele Václavka. Hlásil jsem se se svými zápisy. Ukázalo se, že jenom dva jsme uposlechli výzvy učitele Hrycha, a tak jsme směli své dojmy přečíst. Od té doby jsem si psal záznamy ze všech prázdnin, ale zachovaly se mi jenom z let 1902, 1904, 1905 a 1906.

Měl jsem štěstí na dobré učitele na obecné škole. Učitel Hrych neznal jinou známku než jedničku. Řekl, že dával vždycky jen jedničky, přesto, že měl proto s představenými velké nesnáze. Dítě nemá být trestáno za to, že je příroda ochudila. A je-li nepozorné, je to vina učitele, že nedovede děti upoutat, řekl.

Moji učitelé vesměs dovedli nás opravdu tak zaujmout, že nám nebylo třeba doma se učit. Pamatovali jsme si všechno tak, jak nám to učitelé vyprávěli.

Ve 4. a 5. třídě to byl učitel Šrajer. Uměl v nás vzbudit lásku ke květinám, které jsme si pak sami ve škole za okny pěstovali. Udělal jsem si zahrádku v Nuslích na dvoře mezi dvěma domy v Oldřichově ulici, které patřily otcí.

/Pokračování./

Přemysl Pitter: VZPOMÍNKY NA MÉ DĚTSTVÍ A MLÁDÍ. / Pokračování. /

Když mi bylo osm let, dostal jsem housličky po své sestřičce Zofince, a začal se učit u Alojše Palečka v Ječné ulici. Cvičil jsem podle Ševčíkovy metody. Učitel byl se mnou víc než spokojen. Když už jsem začal hrát 5. sešit Ševčíkovy školy, rozmačkal jsem si dva prostřední prsty levé ruky. Píšu o tom ve svých prázdninových záznamech z r. 1905. Teprve po roce jsem mohl začít hrát znovu, ale prostřední prst zůstal zmrzačený a ztratil jsem v něm cit. A tak jsem sice hrál dále, teď už jen podle Maláta, ale umělec se ze mne nestal.

V 1. a 2. třídě jsme měli na vyučování náboženství katechetu pátera Lásku, který se pak stal farářem v Kojeticích. Nemohl mít přílehlavějšího jména. Jeho a matinčíným vlivem bral jsem náboženství velmi opravdově, až do svých deseti, jedenácti let. Pak nastala krize víry, z níž jsem vyšel jako přesvědčený ateista. Na následujících deset let, až do svého niterného přerodu ve válečné vřavě, nerad vzpomínám a nejraději bych je vymazal ze svého života.

Moje matka měla cit pro krásu slova. Když vyslovila údolí, úbočí, plán - tu jste přímo viděli ten travnatý úval nebo lesnatý kraj. Když řekla chumáč, mohli jste ho přímo nakat. Naproti tomu měla odpor k některým slovům, jako například ocas. Kdysi jsme šli spolu Vodičkovou ulicí a já spatřil dva mohutné valachy, táhnoucí sudy piva. "Podívej, máti, ti mají dlouhé ocasy!" Matka znechuceně povídá: "Proč neřekneš ohony?" Na Karlově náměstí poskakovali na trávníku kosové. "Hele, máti, tenhle kos má dlouhý ohon!"

Můj otec byl hrdý na svůj podskalácký původ a pro silná slova si daleko nešel, čímž matinka přímo fyzicky trpěla. Uměl být trpělivý, ale uměl také prudce reagovat, když se ho něco dotklo. To už jsem mu v závodě pomáhal, když se stala tato příhoda. V jeho nepřítomnosti přišel agent, který neodbytně vnucoval výrobky své firmy. Když se otec vrátil, ptal se, kdo tu byl. "Ale ten židák S. Vyhodil jsem ho." Ani jsem nedořekl a dostal jsem od otce před očima zaměstnanců pořádný pohlavek. "Takhle mi o židech nenluv! Můžeš se od nich mnohému naučit!" Tím pohlavkem mi vyrazil z hlavy i duše můj podvědomý antisemitismus, tehdy tak rozšířený i v mém národě.

Kdysi nám pan katecheta /říkali jsme mu "velebníček"/ líčil, jak Hospodin mluvil s Mojžíšem. Nešlo mi to do hlavy. Povídám matince: "Může se Pán Bůh vidět?" Řekla: "Pojď, já ti ukážu Boha." Oblékla se, vzala mě za ruku a vedla do sadů na Karlově náměstí, kde tulipány a hyacinty byly právě v plném květu.

Stanuli jsme před záhony. "Vidíš ty barvy květů a jejich tvar? Cítíš jejich vůni? Pozoruješ, jak včelky horlivě sbírají pel, aby jej pak zpracovaly ve vosk a med?"

Byl to okamžik niterného osvícení. Náhle jsem svou dětskou nyslí spatřil Boha za vším tím stvořením a děním a jen jsem vydechl: "Ano, matinko, už vidím Boha."

Jak jsem pak mohl ztratit víru v něho na dlouhá léta? Ale tento zážitek se mi vynořil z paměti, když jsem pak jako

voják v bitevní čáře pozoroval z úzkého krytu probouzející se přírodu. To mi vrátilo víru, tentokrát trvale a nezvratně. Však o tom píšu ve svých vzpomínkách "Nad vřavou nenávisti."

V roce 1906 jsem udělal přijímací zkoušku na reálku. Chtěl jsem být studentem. Ale střední škola byla pro mě velkým zklamáním. Byl jsem zvyklý se učit nasloucháním, ale teď se těžiště učení přeneslo na knihy. Pamatoval jsem si jen to, co profesor vykládal, ale z knihy jsem se učit nedovedl. Často jsem se přistihl při tom, že jsem přečetl celou stránku, aniž jsem vnímal, co čtu. Znamky už v prvním pololetí podle toho vypadaly. Míval jsem jedničky, a teď se objevily od shora dolů téměř samé čtyřky. I z mravů byla dvojka, ačkoli moje chování nebylo o nic horší nežli u druhých chlapců. Místo povzbuzení dostávalo se mi pokoření, které mi vůbec vzalo chuť k učení. V tercii jsem měl kamaráda, kterého jsem měl moc rád. Nevím, z jakého důvodu mě udal u profesora matematiky, že jsem se o panu profesorem vyjadřil, že je "vyžle", ačkoli byl takto obecně nazýván. Snad každý profesor měl nějaké přízvisko. Byla za to ředitelská důtka a "nezákonné mravy". Třetí rok mého "studia" skončil pětkou z němčiny. Právě ta mi šla nejlépe, ale nedovedl jsem časovat silná slovesa.

Matinka byla nešťastná; otce podezřívám, že byl rád, protože nechtěl, abych studoval, nýbrž učil se typografem. V roce 1909 zřídil totiž vlastní knihtiskárnu ve Spálené ulici č. 43 a chtěl, abych jednou převzal závod po něm.

Den po opuštění školy byl snad můj nejšťastnější den. V závodě svého otce jsem se učil sazečem rád a s chutí, a na pokračovací škole jsem byl zas z nejlepších žáků. Kromě toho jsem absolvoval jednorocní večerní obchodní školu.

V roce 1910 onemocněla matinka srdeční vadou a chorobou ledvin. V květnu toho roku uvolnil mě otec na měsíc z práce, abych mohl ošetřovat matku v Lázních Poděbradech. Celé noci probděla v lenošce, trápila ji záducha. Bděl jsem většinou s ní. Jinak jsem byl šťasten, že jsem zase v přírodě, jejíž probuzení jsem spoluprožíval. Následujícího roku 28. února zesnula o 5. hodině sedmi minutách odpoledne. Předtím byla už týden v bezvědomí.

Otec mě poslal v červenci do Lipska, kde jsem absolvoval typografické technikum Julia Maesera. Na vánoce téhož roku přijel jsem domů a počátkem ledna jsem se měl vrátit do Lipska. Avšak 31. prosince byl otec stížen záchvatem mozkové mrtvice. Přechoď do nového roku jsme "slavili" u jeho lůžka na klinice profesora Maixnera ve Všeobecné nemocnici. Otec se brzy zotavil a tak jsem mohl odjet do školy.

V Lipsku jsem byl členem "Sokola". Koncem června 1912 se konal v Praze na Letné VI. všesokolský slet, jehož jsem se zúčastnil jako cvičenec. Vzhledem k nejistému zdravotnímu stavu otcovu nemohl jsem pokračovat ve studiích v Lipsku a zůstal jsem v otcově tiskárně, kde mě otec zapracovával do jejího vedení. V červenci 1912 jsem odjel do Berlína na čtyřnedělní kurs v továrně na sázečí stroje. Dostal jsem výuční list jako sazeč na linotypu.

Dne 30. dubna 1913 večer podlehl otec druhému záchvatu mozkové mrtvice. Mým poručníkem se stal bratranec otcův Antonín Král, který zařídil, že jsem byl po dosažení 18. roku mimořádně prohlášen za zletilého.

Můj pobyt v Lipsku byl neblahý. Bylo mi třeba pevného a moudrého vedení. Toho se mi nedostávalo. Po smrti otcově a převzetí závodu odnítal jsem zasahování příbuzných. Zprvu jsem měl obchodní úspěchy, ale lehkomyšlného faktora. Peníze mě sváděly k nezřízenému životu. Do toho jako blesk zasáhla první světová válka. Zakázky pojednou ustaly, platební povinnosti šly dál. Závodu hrozila zkáza. Příbuzní získali nového ředitele, který převzal vedení tiskárny. Abych všemu unikl, dal jsem se v září 1914 dobrovolně na vojnu. Co nasledovalo, o tom svědčí věrně můj spis "Nad vřavou nonávisti".

Po návratu z války jsem byl vlastně rád, že jsem tiskárnu ztratil. Hrůzy, které jsem na bitevních polích prožil, úplně změnil mou mysl a ja toužil po zaměstnání, které by mi umožňovalo šířit své duchovní poznání. Vrhł jsem se znovu na učebnice, abych získal maturitu. Dal jsem se zapsat na Husovu bohosloveckou fakultu. To bylo v říjnu 1920. Tehdejší děkan profesor František Žilka mě přijal jako mimořádného posluchače a slíbil, že po dodatečném předložení maturitního vysvědčení z některého maturitního kursu bude mi celé studium započítáno. Maturitu jsem skutečně udělal, ale mnohem později, a to na vyšší odborné škole sociálně zdravotní.

Na základě mé třicetileté činnosti jako laický kazatel byl jsem v r. 1952 ustanoven Světovou radou církví v Ženevě "on pastoral and social service" v táboře pro uprchlíky "Valka" u Norimberka, akreditován u bavorského ministerstva vnitra a instalován zástupcem Světové rady církví Dr. Robertem Rossierem jako "Seelsorger" či farář pro uprchlíky v tanější táborové kapli. V této funkci jsem konal nejen nedělní shromáždění a biblické hodiny, ale navštěvoval choré uprchlíky v nemocnicích, vyšetřovance v policejním vězení a odsouzence v trestnicích.

Na jaře 1952 a pak v r. 1956 jsem absolvoval bohoslovecké kursy v kvékerské Woodbrooke College u Birminghamu, kde jsem se věnoval jmenovitě studiu raného křesťanství. Na tuto studijní dobu zvláště vděčně vzpomínám.

Z bohoslovecké literatury jsem mnoho získal ze spisů F. Žilky a z kázání vinohradského faráře Bedřicha Jerieho, "u jehož nohou jsem sedával", dokud se nepřiklonil k dialektické theologii Švýcara Karla Bartha. Naproti tomu nemohu říci, že by pedagogická literatura na mne nějak zapůsobila. To praxe učitele Ferdinanda Krcha měla pro mne větší význam, než všechny učené theorie.

Ale největší vliv na mne měl onen jiný svět, jehož zášahy se pokusím vylíčit v oddílu následujícím.

ZÁSAHY JINÉHO SVĚTA ?

Vlastně jen s velkým ostychem píšu tyto řádky. Vím, že mě zařadí do kategorie lidí jaksi duševně uchýlných. Ale když už jsem se dal do psaní těchto vzpomínek, jsem i tyto zážitky dlužen pravdě.

Když mi bylo asi pět roků, po příchodu z Židovic na Sníchov, hrál jsem si s několika dětmi v našem prostorném pokoji v domě "U Rybáků". Matinka nebyla přítomna. Pojednou mě cosi přimělo k tomu, abych se uchýlil do rohu pokoje blízko dveří na balkon. A tu vidím, že se přede mnou tvoří jakési světlé obláčky, z nichž se vynořuje postava muže hladké tváře. Viděl jsem zřetelně oči, hledící na mne. Děti zřejmě neznamenal nic, ale kupodivu utichly. Hleděl jsem této tajemné bytosti do očí a bylo mi tak dobře. Pochvilí se zjev rozplynul. Neodvážil jsem se ani matince o tom povědět, ale pokojný pocit, který jsem přítomně měl, nikdy mi s nysli nesešel, i když jsem si později celou věc vyložil jako dětskou halucinaci.

To už mi bylo nejméně deset let, když mě matinka ve šťastné chvíli niterného sblížení vyprávěla následující zážitek. Jak jsem už předeslal, šestých scurozenců zemřelo v mladém věku přede mnou, jedno děvčátko po mně. Rok před mým narozením zemřela deset a pět let stará Žofinka. Moje matka, ačkoli nábožensky věřící člověk, byla na pokraji zoufalství, Vyčerpaná pláčem, usedla do lonošky. Tu cítí, že zesnulá dceruška se k ní sklání a slyší zřetelně její hlas: "Matinko, tvůj pláč mě bolí. Nezemřela jsem, jsem stále u tebe." A políbila ji na čelo. Od té chvíle se s mou matkou stala úplná změna. Přestala truchlit, klid a vyrovnanost jí naplnily. Mé dětství byla předznamenáno kultem Žofinčiným, která se mi stala vzorem a strážným andělem.

Na realce mě nešly počty. Matinka mi opatřila domácího učitele, septimána Bedřicha Wunderlicha, který se mnou i hrával na housle. Měl později vlastní proslulé kvarteto. Jeho otec byl školníkem ve Štěpánské ulici, kde jsem ho často navštěvoval. Kdysi o nedělním odpoledni hráli jsme spolu s jeho maminkou a dvěma staršími sestrami společenské hry, když tu pojednou zvolala jedna ze sester: "Pojďme duchařit!" Přinesla proutěný květinový stůlek, kolem něho jsme utvořili kruh a nad ním spojili ruce tak, že se malíčky dotýkaly. Po chvíli ticha promluvila sestra: "Je-li tu nějaký dobrý duch, ať se nám ohlásí. Jeden úder bude znamenat ano, dva údery ne, tři údery nevím nebo nemohu říci." Stůlku jsme se vůbec nedotýkali. Tu pojednou se stůlek začal chvět, naklonil se a rázně klepl na zem. Byl jsem toho domnění, že někdo drží nit, kterou stůlek nepozorovaně pohybuje. Ale ačkoli bylo v místnosti úplně jasno, nic takového jsem neviděl. Nyní následovaly otázky, které okolostojící "duchu" dávali. Sestry se ptaly: "Vdám se?" "Za kolik let?" Nebo se tázaly na různé celkem banální věci. A stůlek poslušně odklepal buď jednou, nebo dvakrát či třikrát.

/Pokračování./

Když došla řada na mne, zeptal jsem se: "Kolik peněz mám v kapse?" Neměl jsem totiž peněženku. Nějaké drobné jsem měl jen tak v postranní kapse a nevěděl jsem kolik. Stolek se naklonil a klepe a klepe. Počítali jsme udeř. Když ustal, sáhl jsem do kapsy a přepočítal peníze. K němu užasu se počet shodoval.

Byl jsem nesmírně rozrušen a chtěl jsem vědět, jak je to možné a jestli opravdu duchové jsou. Paní Wunderlichová, když viděla mé rozčilení, energicky další "duchaření" zakázala a mně řekla, že mi to povede jindy. Hned druhý den jsem byl zase u nich a naléhal na vysvětlení, kterého se mi však nikdy nedostalo.

A když už jsem u toho stolečku, musím se zmínit o podobné události, která se stala mnoho let později, když jsem sloužil jako voják-telefonista v zálopech nad Gorici. Ve volné chvíli, když už nás omrzelo hrát karty, vzpomněl si Láďa Pelant, že budeme duchařit. Hned jsem se toho chytil. Láďa udělal z laček lehký stolek, kolem kterého jsme se sesedli. Bylo nás pět: kromě Ládi a mne Jarda Laštovka, Petrides, Mohr a Leo Pich, český židáček, kterého jsme měli pro jeho mírnou povahu a uslužnost zvláště rádi. Otázky se ovšem točily kolem války, kdo z nás válku přežije a kdo to vyhraje. Nepamatuju se už, jak konal stolek odpovědi, jen tím, že na otázku, zda vyhrajou Rakušani, odpověděl dvojnásobným udeřem: ne. Pak se zeptal Láďa: "Je tu duch některého z našich přítulných?" Stolek se začal chvět, přiklonil se k Pichovi a přímo jako by se k němu tulil. Seděl jsem proti Leovi a spatřil jsem, jak zesínal a řekl zděšeně: "To je můj otec!"

Všech nás se zaccnila hrůza a hned jsme se rozešli. Od Lea jsme se pak dověděli, že jeho otec nečávně zemřel.

Když pak v listopadu a prosinci 1927 si pozval Václav Neubert do Prahy paní Silbertovou, vynikající médium ze Štýrského Hradce, a za přítomnosti vážných vědců s ní konal ve svém bytě seance, vyhledal jsem jeho syna Oldřicha, něho přítele, a vyptával jsem se ho na podrobnosti. Řekl mi, že všechno bylo přesně popsáno v "Pestrém týdnu", který vydával jeho bratr Václav, a protokolárně ověřeno. Ale vysvětlení, které mi podle spiritistického učení dal, mne neuspokojovalo. Vyhledal jsem tedy jiného mého známého, profesora J. B. Kozáka, který se rovněž seancí zúčastnil. Řekl mi: "Toho všeho jsme byli očitými svědky a také jsme o tom učinili záznamy. Víc udělat a říci nemůžeme."

"Ale vždyť sám pohyb předmětů, jejich zdvihání a přenosy, jsou v rozporu se zákonem gravitace!" zvolal jsem.

"Je ještě mnoho zákonů, které neznáme a snad jsou v rozporu s těmi, které známe. Čekají dosud na své objevení." Tím skončila naše rozprava a já odcházel právě tak málo poučen, jak jsem přišel.

Když jsem přijel v r. 1911 na vánoce z Lipska domů, vzali si mě příbuzní stranou a řekli mi: "Máme obavy o tvého otce. Smrt tvé matky zapůsobila na něho tak otřesně, že trpí halucinacemi. Připravujeme tě na to, pro případ, že by se taky

tobě o tom zmínil. Tak se skutečně stalo. Otec mi řekl: "Musíš ti něco vážného říci. Pověděl jsem to příbuzným, ale oni myslí, že trpím halucinacemi. Ale já ti povídám, že to halucinace nebyla, já jsem matinku skutečně viděl."

Musím podotknout, že můj otec snad věřil v Boha, ale o náboženské nebo duchovní otázky - na rozdíl od mé matky - zájem nikdy neprojevil. Byl člověk velmi realisticky založený.

"Přišel jsem jednou večer domů z hostince, kde jsem večerel," pokračoval otec, "a protože mě pobolívala hlava, dal jsem si obklad, zhasl jsem a ulehl. Ležím s otevřenými očima a nemohu usnout. Vtom vidím v rohu pokoje tvořit se světlé obláčky, ze kterých se vynořila postava tvé matky. Blížila se ke mně, naklonila se nade mnou a jako by mi chtěla upravit obkladek. Zvolal jsem: "Zofi, to jsi ty?" Nato se postava rozplynula. Vzpomněl jsem si, že jsem zapomněl natáhnout hodiny. Vstal jsem a jdu k hodinám. Ukazovaly deset hodin. Natáhl jsem je a šel si lehnout. Jsem přesvědčen, že si matinka pro mě přišla. Povídám ti to proto, aby ses připravil na můj brzký odchod." Ten nadešel 30. dubna 1913.

Sám jsem měl neobyčejný zážitek po svém návratu z války.

Bylo to 28. února 1920. Dyl jsem zaměstnán v ministerstvu národní obrany a bydlil v Karlíně. Vrátil jsem se odpoledne domů unaven a lehl si na koberec na zem. Předě mnou na zdi visí naše staré pendlovky, dědictví po rodičích. Pozoruji, jak se velká ručička začíná pohybovat a otáčet kolem osy, až se vykroutila a spadla dolů. Vyskočil jsem zděšeně a otevřel hodiny. Ukazovaly pět hodin a sedm minut, přesně dobu, kdy zemřela moje matka právě před devíti lety. Byla to ona, která mi připomněla toto výročí?

Ve své knížce "Nad vřavou nenávisti", která vyšla v německém překladu s názvem "Unter dem Rad der Geschichte", líčím několik událostí, které možno nazvat šťastnými náhodami. Při listování ve svých denících z první světové války obnovil jsem si v paměti události, které znamenaly záchranu mého života. Vyjímám namátkou tuto: Bylo to opět v zákopech nad Gorici. Měl jsem služební volno, kterého jsem využil k návštěvě kamarádů u trénu. Měli vždycky jídla dost. Cesta vedla přes Val di rosa /Údolí růží/, kolem jezírka a rozstřílené výletní restaurace. Byla to nebezpečná cesta, Italiáni byli na ni dobře zastřílení. Toho dne bylo na frontě kupodivu klidno. Hoši mě pohostili a pak jsme hráli karty. Během hry zmocnila se mě jakási bezmyšlenkovitost. Kamarádi několikrát na mě zlostně vykřikli. Vzpamatoval jsem se a hrál dál. Ale tu náhle vyskočím a bez rozloučení s kamarády se ženu do kopce, za kterým se skrýval náš trén. Přebehl jsem údolí, cestou přeskočil několik zabitých vojáků, kteří tam leželi u jezírka, a bezdechu se hnál k naší kaverně. Kamarádi-telefonisti mě už z dálky vyhlíželi a smáli se mému bezdůvodnému zběsilému běhu. Zbývalo už jen několik skoků ke kaverně, když se vtom ozval známý hukot blížícího se ekrazitového granátu, který s ohlušujícím výbuchem dopadl přímo přede mnou. Spousta bláta a hlíny mě zavalila, střepiny granátu se přenesly přes mou hlavu. Vyhrabal jsem se z toho a několika skoky se ocitl v kaverně. Vzápětí následovaly granátové salvy jedna za druhou. Kamarád Chvála, ačkoli stál v krytu, dostal střepinu do kolena. Opo-

zdit se jen o několik vteřin, nikdo by mě byl nedal dohromady.

Je zajímavé, jak člověk reaguje na takovou událost. Místo pocitu úlevy a štěstí začal jsem naříkat nad ztrátou své čapky, na které jsem měl připjaty památkové odznaky z bojišť, na kterých jsem byl...

Kdybych byl měl ve své knížce "Nad vřavou nenávisti" vyličit další takovéto šťastné náhody, stala by se nevěryhodnou. Tak raději se vyhnu dalšímu popisování zahaď a náhod a povím o události, která usměrnila můj další život.

Vrátil jsem se z války s těžkou malárií. Zimnice se střídaly s vysokými horečkami. Množství chininu, kterým mě lékaři krmili, způsobilo, že jsem dostal k tomu ještě žloutenku. Bydlil jsem tehdy ve Vocelově ulici. Právě ve chvíli záchvatu navštívila mě milá paní Pchlová ze Žizkova. Plna soucitu se dívá na mě a pak povídá: "Nechtěl byste to zkusit s duchovním léčením? Poslala bych sem jednu paní, která by vám přivedla duchovního lékaře."

Myslel jsem si, že mně už nemůže nic uškodit a tak jsem svolil. Zakrátko přišla ke mně milá paní, asi o deset roků starší mne, ale sama. Posadila se proti mně. "Jmenuju se Pohorská. Anna Pohorská. Slyšela jsem, že si přejete duchovního léčení. Tak se napřed pomodlíme."

Zatímco se v duchu se zavřenýma očima modlila, pozoroval jsem, jak se jí počínají chvět ruce. Náhle vstala a stále se zavřenýma očima jako by mne hladila od hlavy až k nohám, aniž se mne dotýkala. Pak se napřímila a řekla: "Radím ti, abys po dobu jednoho roku nejedl živočišnou stravu. Ráno, v poledne a večer pij odvar bezinkového květu, medem slazený, a žvýkej jalovcové bobulky, tak asi 40 až 50 denně. Pán tebe sil."

Paní Pohorská otevřela oči, rozhlédla se kolem, jako by nevěděla, kde je, a pak se zeptala: "Co vám říkal duchovní lékař?"

"Řekla jste mi," povídám, "že mám..." a opakoval jsem, co jsem právě slyšel.

"To jsem neříkala já," pravila, "ale duchovní lékař. Věřím, že když budete dělat, co vám radil, že se brzo uzdravíte."

Neuzdravil jsem se sice brzo, ale záchvaty byly slabší a mezidoby delší. Přestal jsem razem jíst maso. K obědu jsem si kupoval mléko a ovoce, na večeri chodil k paní Pchlové, která mi vařila vegetářsky.

Uplynul rok. Toho dne připravila paní Pchlová slavnostní večeri: kachničku s knedlíky a se zelím.

"Dnes je tomu právě rok, co vám skončila lhůta nejíst maso. Tak jsem vám připravila něco na zub."

Bylo mi trapně. Cítil jsem k té pečení odpor. Ale nechtěl jsem pozornou hostitelku zarmoutit a tak jsem si kousek vzal. Žvýkám, žvýkám, ale polknout nemohu a dělá se mi špatně. Nežbylo, než se spokojit knedlíky a zelím. Paní Pchlova byla nešťastná. "Jak budete živ bez masa?"

Už je tomu hezkých pár desítek let, co jsem maso nejedl, a nejenom jsem zůstal naživu, ale i při dobrém zdraví. Že jsem nekouřil a nepil alkoholické nápoje, je samozřejmé.

Moji přátelé, včetně paní Pohlové a Pohorské, byli pobouřeni nad tím, že odmítám masitá jídla. Zpočátku mě přenlouvali, ale netrvalo dlouho a stali se vegetariány sami. Ani ne tak z důvodů zdravotních jako etických. Zkrátka nechtěli jsme mít podíl na utrpení tvorů, trýzněných a zabíjených kvůli našim požitkům.

Jednu odpověď zůstanu čtenáři dlužen. Odpověď na otázku, kterou si často kladu sám. Proč Prozřetelnost mne přímo zázračným způsobem chránila, zatímco jiné ponechávala záhubě? Oč jsem já lepší než tisíce jiných? Myslím na bystrého Petridesa, kterého roztrhal granát, na oduševnělého Hoška, kterého stihl týž osud, a na mnoho jiných vzacných a slibných jedinců, kteří mohli vykonat významný kus práce při budování Božího království na zemi.

Ale co jsme my, ubozí mravenečkové, abychom si mohli troufat vystihnout Boží plány? Rozumět záměrům, které má s námi jako jednotlivci i jako národy? Nezbyvá, než sklonit hlavu a spolu s Komenským zvolat: "Teď jsem, Pane, tvůj, vezni mne sobě. Vzlož, co se ti líbí, a dej, ať nesu. Necht' jsem já ničímž, abys ty sám všecko byl."

- x -

V Braunwaldu v září 1973.

Kruh přátel duchovní obrody doporučuje tyto spisy
Přemysla Pittra:

"Oheň na zemi", rozhlasové projevy	Fr.	2.80
"Na předělu věků", " " "	"	3.80
"Nad vřavou nenávisti", životní zážitky	"	10.--
"Kostniční mučedníci" /Hus a Jeroným/	"	1.40

V řeči německé:

"Geistige Revolution im Herzen Europas" /Quellen der tschechischen Erneuerung/	"	9.80
"Unter dem Rad der Geschichte" /Ein Leben mit den Geringsten/	"	11.80

Tyto dvě knihy byly vyznamenány literární cenou curyšské kantónální vlády.

"Die Konstanzer Märtyrer" /Hus und Hieronymus von Prag/ dvě kapitoly z "Geistige Revolution"	Fr.	2.--
"Schuld und Sühne". Soužití Čechů s Němci	"	3.--

Veškeré objednávky adresujte: Přemysl Pitter, Gartenstr. 9,
CH 8910 Affoltern am Albis.

Plaťte poštovní poukázkou, nikoli šekem.

Tyto "Vzpomínky z dětství a mládí" vyšly jako příloha časopisu "HOVORY S PISATELI", jenž vychází šestkrát ročně.